

MEDENİYET SAVAŞINDA İSLAM

Münir Şefik

Dünya Yayıncılık

İstanbul-1993

ÖNSÖZ

Bazıları, İslâm ülkeleri üzerindeki emperyalist hegemonyayı; **“askeri işgaller, siyasi nüfuz ve ekonomik sömürü”** şeklinde algılıyorlar. Böylece emperyalizmin öteki yönlerini; belki de en tehlikeli, en etkin ve en kalıcı uzantılarını gözardı ediyorlar. **Bu yüzden ülkelerini askeri işgalden kurtarmakla, işbirlikçi hükümetleri düşürmekle ve yabancı şirket ve bankaları millileştirmekle bağımsızlıklarına kavuşacaklarını sanıyorlar.**

Emperyalizmin kalıcılığını pekiştirmesi bakımından askeri işgalin, siyasi nüfuzun ve ekonomik sömürünün vazgeçilmez öneme sahip unsurlar olduğu kuşku götürmez bir gerçektir. Çünkü Batı emperyalizmi, başlangıçta askeri güç kullanarak siyasi ve ekonomik egemenliğini sağlama almasıydı, İslâm ve Arap ülkelerini kontrolü altına alamazdı. Ama herşey bununla bitmiyor. Politikacı, düşünür ve gözlemcilerden oluşan **Batılılar, bu egemenliğin kalıcı olmasının daha uzun vadeli, daha köklü ve daha sağlam önlemlerin alınmasını gerektirdiğini anlamışlardı. İç direniş merkezlerini yıkıp yerine sürekli ve kalıcı köleliği sağlayan odaklar kurmanın; yani söz konusu ülkelerin inanç, düşünce ve uygarlık altyapısını yıkıp, geçim ve üretim kaynaklarını devre dışı bırakarak, yerine köprü rolü oynayan başka işbirlikçi merkezler oluşturmanın kaçınılmaz olduğunu anlamışlardı. Bu, halkın inanç sisteminde, düşünce sisteminde, uygarlığının yapısında, günlük yaşantısında ve hayat sisteminde belirleyici rol oynayan İslâmî esasları yıkmaya ve halkı sonsuza dek durmadan peşinden koşacak şekilde batılı bir hayat tarzını örnek almaya razı etme anlamına geliyordu.** Geçmişinden koparılan halk, köksüz, kişiliksiz, hiçbir tarafa uymayan çarpık bir hayat tarzına sahip olacak, buna rağmen **"kalkınma, ilerleme ve çağdaş uygarlık"** hedefine doğru yol aldığını sanacak; ama aslında sahte görüntülerin, yanıltıcı isimlerin ve boş iddiaların altında her yönüyle köleleştirilmiş bir uyruktan başka birşey olmayacaklardı. **Bu çift yönlü operasyonun sonuçlanması için kavramların, ölçülerin ve kriterlerin altüst olması, dolayısıyla batıya, dünyanın en gelişmiş, en modern şekliyle ileri uygarlığın merkezi gözüyle bakılması; İslâmî kültürün söz konusu ülkelerin sahip olduğu maddi ve manevi değerlerin de, geri kalmışlığın, donukluğun, hatta barbarlığın sembolü olarak algılanması kaçınılmazdı.** Üç-dört yüzyıldan beri Batı'da yazılan kitapların büyük çoğunluğuna göz atanların, değişik ekollerin, değişik bakış açılarını yansıtmalarına rağmen işaret ettiğimiz iki olguyu görmeleri mümkündür.

Neticede, ülkelerimizde sözkonusu operasyonun iki sonucunu temsil eden geniş bir aydın ve politikacı kesimi oluştu. Bunlar da ülke sorunlarını belirleyip çözümler bulma işine bu olguyu göz önünde bulundurarak giriştiler. Yani **daha işin başındayken İslâm'la, kültürel mirasla, tarihle ilgilerini keserek, Batı uygarlığının şu veya bu modelini örnek almaya koyuldular.** Ne var ki, bu, aynı zamanda ister istemez halktan da kopma anlamına geliyordu. Çünkü halkın varoluşunun temel dayanakları, İslâm, kültürel miras ve tarihe göre biçimlenmiştir. Bu sebepten Batılı değerler, insanlardan kopuk kaldı, onları harekete geçiremedi, kendini benimsetemedi. Dolayısıyla halkın varoluşunun temel dayanaklarından kaynaklanacağı yerde, Batıcılar bu değerleri dışarıdan ve zor kullanarak gerçekleştirmeye koyuldular. Sonuç, bir felaket, bir kaostu. Bütün şekil, renk ve görünüm değişikliğine rağmen Batı taklitçiliğinden Batının uydusu olmaktan kurtulunamadı. İşte bu pratik durum, Batının askeri, siyasi ve ekonomik savaşın yanı sıra, ülkelerimiz aleyhine başlattığı fikir, kültür ve uygarlık savaşını yeterince anlatmaktadır.

Batı Emperyalizmi, askeri, siyasi ve ekonomik egemenliğin zorunlu; ancak yetersiz olduğunu biliyor. Çünkü halkın bünyesindeki diğer varoluş dayanakları varlıklarını sürdürecek olurlarsa; bu, halkın sözkonusu egemenliğe karşı başkaldırmasına neden olabilir. Bunun için emperyalizm, egemenliğini kapsamlı kılmak istedi; yani sömürge halklarının kendisine yönelik bağımlılıklarının daha geniş boyutlu olmasını kararlaştırdı. Bu da özellikle Arap ve İslâm ülkelerinde askeri, siyasi ve ekonomik egemenliğin yanı sıra, sürekli bir kültür ve uygarlık savaşının bir daha bellerini doğrultamayacakları şekilde bölünmelerini; bir de Siyonist varlığı bir fesat unsuru olarak Filistin topraklarına yerleştirmeyi gerektiriyordu. Böylece isyancılar, emperyalist egemenliğini öteki boyutlarını gözönünde bulundurmadan savaşı sırf, askeri, siyasi ve ekonomik olanlarla sınırlandırılırsa tam ve gerçek bağımsızlık imkansız hale gelecektir. Çünkü bu durumda kurtuluş savaşçıları, kendi bünyelerindeki bozulmanın baş etkenlerini olduğu gibi bırakmış olurlar. Emperyalizme karşı savaş verirlerken, arkalarında ve çevrelerinde dört bir yandan kuşatılıp çember içine alınmalarına neden olacak gedikler bırakmış olurlar. Deyim yerindeyse, emperyalizmi bazı belirgin nitelikleriyle sınırlandırıp uygarlık ve kültür saldırısı, bölüp parçalama ve Siyonist varlığı İslâm dünyasının merkezine yerleştirme gibi emperyalist varlığın can alıcı boyutlarını görmezlikten gelmek de, Batı patentli ithal düşüncelerden biridir.

Burada **gözününde bulundurulması gereken bir gerçek de, İslâm âleminin merkezine Siyonist rejimi yerleştirmenin, askeri, siyasi ve ekonomik boyutların yanısıra inanç, kültür ve uygarlıkla ilgili boyutları da bulunan kapsamlı bir savaşın somut ifadesi olduğudur.** Bunun için, savaşın sadece askeri, siyasi ve ekonomik boyutunu gören veya Siyonist rejimin varlığı ile emperyalizmin şu veya bu uzantısını birbirinden ayrı olarak değerlendirenler yollarını yitirir, hedefe varamazlar.

Bu münasebetle, Filistin sorunu bütün özgürlük stratejilerinin odak noktası niteliğindedir. Çünkü Filistin savaşı, çok yönlü ve kapsamlı bir savaşta, çok yönlü ve kapsamlı boyutları bulunan bir olgudur.

Belli başlı ekolleriyle Batı düşüncesi, kendi yörüngesinde dönmemizi ister. Bu yüzden savaşımın bazı yönleri üzerinde yoğunlaşırken, diğer bazı yönlerini büsbütün örtbas etmeseler bile görmezlikten geldiklerini veya çarpıtarak önümüze getirdiklerini görürsünüz. Batının aleyhimize başlattığı, uygarlık ve kültür savaşı ve Siyonist rejimin varlığının nereden kaynaklandığı gibi! Oysa **Siyonist rejimin varlığı, batı siyasetinden soyutlanamaz; gasbettiği topraklar, emperyalizmin varlığından ayrı değerlendirilemez.** Yine batı düşüncesinin somut sonuçlarından biri de, yürürlükteki rejimlerden de öte bölünmüş devletlerin oluşturduğu tehlikenin vardığı boyutları görmemizi önlemesidir.

Batı, egemenliğini pekiştirmek amacı ile çok yönlü bir savaş başlatmıştır. Dolayısıyla emperyalizmin ekonomik, siyasi ve askeri yönlerini aşan değişik boyutlarını göremeyenler, ona karşı kapsamlı bir savaş başlatamazlar. Bu yüzden gerçek anlamda emperyalizme karşı zafer kazanamazlar. Bunun için, köklü ve gerçekçi bir tavır belirlenmelidir. Bizze yönelik çok yönlü saldırıyı karşılayabilecek genişlikte boyutları bulunmalıdır tavrımızın. Çünkü **batının güdümünde olduğumuz, onun fikirleriyle aklımızı beslediğimiz, onun kriterlerini, değer yargılarını ve ölçülerini taşıdığımız, onu taklit etmeye çalıştığımız, onun izinden gittiğimiz sürece Batıyla savaşamayız.** Bu durumda bir alanda savaşa girişirken bir başka alanda da bozguna uğramış oluruz. Yani diğer alanda kazandığımız zaferin somut bir yararı kalmamış olur.

Kısacası, çok yönlü bir savaşta kısmi çözümlere başvurmak, şu veya bu alanda bir takım başarılar elde edilmiş olsa bile, savaşı kaybetmekle sonuçlanır. Çünkü **aleyhimize başlatılmış çok yönlü savaş, ancak çok yönlü bir direnişle durdurulabilir.**

Bu gün **Arap ülkelerinde karşılaşılan değişik problemler, bu batı tipi ölçülere göre çözümlenmeye çalışılıyor. Eşya ve olaylar hakkında bu kriterlere göre hüküm veriliyor.** Bunun için, Batı uygarlığını, hayat sistemi ve kriterlerini ayrıca İslâm, kültürel miras ve milli tarihe karşı takınılan tavrı sorgulayan, tartışan görüşlerin ileri sürülmesi, önerilerde bulunulması kaçınılmazdır. Bu sayede, mücadelenin derinliği ve kapsamlılığı gözler önüne serilmiş olur.

Kuşkusuz bazıları, birinci dünya savaşının sona ermesi ile birlikte gündemden kalktıklarına inandıkları bazı meselelerin yeniden bu kitapta tartışmaya açılmasından dolayı dehşete kapılacaklardır. Onlar, batı uygarlığının etrafında yeniden bir tartışmanın başlatılmasını, **“Uygarlığın geliştirdiği yöntemleri alalım mı, yoksa almayalım mı şeklinde bir sorunun yeniden gündeme getirilmesini”** kabul edilemez görüyorlar. Onlara göre, hiç bilimsel metodlara dayanan ve **"bilim"** niteliğini kazanan Batı düşüncesi, ölçü ve kriterleri tartışılır mı?

Onların bu şaşkınlıkları, yeni baştan İslâm, kültürel miras ve tarih etrafında bir tartışmanın başlatılması; bu tartışmanın sonucu esas alınarak, değer yargılarına dayanak oluşturan kriterlerin yeniden gözden geçirilmesi, karşılaştığımız problem ve meselelerin değişik açılardan ele alınması; hak ve adalet, batıl ve zulüm, dirlik ve ilerleme, bozulma ve gerileme, bilim ve akla uygunluk, bilgisizlik ve akıldışılık, aydınlık ve aydınlanma, karanlık ve cahiliye kavramlarının yeni baştan değerlendirilmesi; ya da metod, tarihi inceleme yöntemi, realiteyi okuma ve çözüm yolları önerme gibi meselelerle ilgili soruların gündeme gelmesi karşısında daha çok artacaktır.

Bir çokları bu şekilde dehşete kapılmakta, böylesine cüretkar bir tavır kabul edilemez görmekte mazur olabilir. Ama bu tutumlarını isteyerek veya istemeyerek ciddi bir şekilde tartışmaktan kaçınmaları hususunda hiçbir mazerete sığınamazlar.

Başarı Allah'tandır.

H. 15 Şaban 1401

M. 17 Haziran 1981

BEYRUT

İSLAM VE ÖTEKİ BAĞLAR ÜZERİNE

İslâm'dan önceki cahiliye döneminde insanlar ilişkilerini düzenleyen, hayatlarında karşılarına çıkan çeşitli durumları karşılamada, kendilerine yardımcı olan birçok bağlar geliştirmişlerdi. Sözkonusu bu karşılamalar gerek yapıcı, olumlu ve zorunlu ihtiyaçlarına cevap veren nitelikte olsun, gerek hayatlarında karşılaştıkları zorlukları, doğal afetleri ve saldırıları karşılamada kendilerini savunma açısından mücadeleci bir nitelikte olsun bir takım bağlarla anlam kazanırlardı. Bunlar arasında **aile, aşiret, kabile, köy, şehir, nahiye, bölge veya dil inanç ve lisan bağı** vardı. Bu bağların birçoğu, binlerce sene özenle korunmuştur. Bu koruma anlamsız da değildir. Çünkü bu bağlar hayatın, fitratın ve günlük yaşamın ihtiyaçlarına cevap verirler. Çeşitli tehlikelerin ve değişik menşeli tehditlerin bertaraf edilmesinde bu bağlar önemli iş görürler. Bu bağların her duruma ve her ortama göre zaman zaman iç içe girdikleri, zaman zaman özdeşleştikleri, zaman zaman çeliştikleri ve zaman zaman da çatıştıkları bir gerçektir. Nitekim bu bağlar, kendilerinden olmayanlara karşı asabi ve azgın bir arzu taşırlar. Aynı zamanda fitri bir yetenek olarak bu tür bir arzuya karşı başkalarının yardımına, onlarla birleşmeye ihtiyaç duyarlar. Bu bağlar kendi içinde iki kutup arasında münafıkça bir uzlaşma isteğini taşırlar.

İslâm gelir gelmez bu bağları ortadan kaldırmadı. Tam tersine birleştirici, evrensel bir plan ortaya koydu. Tevhidin gerçekleşmesi için kendi içinde bu bağlara bir rol tayin etti. Bu da söz konusu bağların arındırılmasını, silkelenmesini, İslâm'ın ruhu ve yol göstericiliği ile

doldurulmasını gerektiriyordu. İşte devletler, cahiliye ve cahil asabiyet buna göre değerlendirilir. Çünkü artık etkinlik bu bağlardan herhangi birine ait değildir. Artık hak, batıl, doğru ve yanlış bu bağlara göre belirlenmez. Yani ölçü şu değildir: **"Ben Gaziye kabilesine mensup biri olmaktan başka bir şey değilim, kabilem saparsa ben de saparım. Kabilem doğru yolu bulursa ben de bulurum."**

Artık en yüce değer **"hak"**tır ve ondan yüce de bir şey yoktur. En ulu ilke **"Adalet"**tir, onun üzerinde bir ilke yoktur. Bütün bunlar İslâm'ın en başta gelen prensibi **"Lailahe illallah"**ın kapsamında yer alırlar. Toplulukları ve bireyleri birleştirme operasyonu bununla başlar. İslâm bayrağı altında yer alan topluluklar arasındaki zorunlu bağlar böyle düzenlenir. Bu halde İslâm, benimsediği bağın dışındaki diğer tüm bağları yok sayan Batı menşeli düşünce sistemlerinde özde ayrılık gösterir. Diğer bir ifadeyle İslâm, örneğin aile bağını veya aşiret bağını veya bucak, semt ve bölge bağını küçümseyen teorilerden, iddialardan ve arzulardan büsbütün farklıdır. Aynı şekilde, bütün bu bağların üstünde ulusalcılık bağına çağırarak veya diğer halkları belli bir halkın içinde eritme politikası güden parti, devlet, ya da sınıf dışındaki tüm bağları koparmak isteyen akımlar da, İslâm'la taban tabana çelişirler. Yüce Allah'ın insanları halk halk, kabile kabile, renk renk ve değişik dillerde yaratmasına ilişkin yasayı inkar ederek taguti bir evrensellik davasını güden akımlar da İslâm'la çelişirler. Bu bakımdan insan, Batı'daki bu güdülerini araştırırken bölünmecî sistemin karakterini algılayabilir. Ki, bu bölünme ya bu ya da şu bağa dayanır. Ya insanın bu yönüne ya da şu yönüne dayanır. Öte yandan İslâm değişik bağlar ve değişik yönleri için kapsamlı bir birleştirme planı sunar. Bu birleştirme, insanın her yönüne sınırını ve yönünü belirleyen bir sistem içinde gerçekleştirilir. Bundan önce de tüm bağlar arındırılır, başkalarıyla birleşme ruhuyla doldurulur, dar ırkçılık ruhuyla değil.

İslâm'da **"kavimcilik veya kabilecilik ya da cahiliye taassubu ya da ailecilik yoktur"** denildiği zaman; bu demek değildir ki, İslâm kavim, kabile veya aile bağını tanımaz. Yine bu demek değildir ki, İslâm kavim bağını; yani belli bir kavme, halka veya dile bağlanmayı reddeder, kabile veya aile bağını ortadan kaldırır. İslâm insanlar arası ilişkiler için bunların tümünden daha üstün bir düzen önerir. Bu düzen kan, yakınlık, ırk, renk, cins, dil ve kavim esasına dayanmaz. Bu düzende aşiret, kabile veya aile esas alınmaz. Bu düzenin esası meslek veya dar kapsamlı çıkarlar da değildir. Esas, **"İslâmi Tevhit"**tir. Müminler arasındaki kardeşlik bağı diğer tüm bağları aşar. Artık, **"insanlar arasında üstünlüğün tek ölçüsü, Takvadır"**; insanların renkleri, cinsleri, kavimleri veya aşiretleri değil. Bu düzende iyilik emredilir, kötülüğe engel olunur, iyilik ve takva hususunda yardımlaşılır, günah ve haksızlık hususunda değil. Fakat İslâm gelip tevhid bağını yerleştirdince bazıları **"İslâm'ın öteki bağları ve onların insan hayatındaki rollerini inkâr ettiğini"** sandılar. Bu sanı, temelinden yanlış olan bir kuruntudur. Çünkü İslâm, bu bağlardan herhangi birinin insanlar arası ilişkilerin esas olmasını, üstünlüğün ölçüsü olmasını kabul etmez. İslâm'a göre, bunlar hak ve batılın veya devlet yönetimlerinin ölçüsü olamazlar. Şu halde cahiliye asabiyeti esası üzerinde belli bir halka

mensup olma bağıını inkar etme ile, bu bağıın pratik varlığıının inkar edilmesi veya İslâm gibi temel bir bağıın çerçevesi içinde diğer temel bağılar bütünü kapsamındaki önemli rolünün veya zorunlu pratik varlığıının inkarı arasında büyük farklar vardır. Biz řu anda bu bağıların oluşturduğu bir düğüümü ele almak durumundayız. İslâm, değışik bağıların zorunlu varlıklarını kabul etmekle işe başlar; fakat bunlara, tümüyle genelin bir parçası olarak muamele eder. Bu yüzden kurup oluşturduğu genel bütünlük içinde varlıklarını ve rollerini düzenler. Sözelimi kavim bağı, bir insan topluluğu içinde ortak dil, ortak gelenek, ortak geçim, ortak hayat, ortak tarih, ortak çevre, ortak coğrafya; hayatın değışik alanlarındaki ortak ilişkiler gibi, bir takım etkenlerin ürünüdür. Yani insanların Fars, Arap, Türk, İngiliz, Fransız veya Rus olarak birbirlerinden ayrılmalarına neden olan etkenler, İslâm'a göre zorunlu bağılardır ve yüce Allah bundan başkasının olmasını dilememiştir. Bu yüzden onları evrensel düzeninin kapsamına almıştır. Ta ki, evrensel sistemini zenginleştirsin. Ancak bu bağıların bir azgınlığa, bir zorbalığa, başkalarını küçümsemeye yol açmasına da engel olmuştur.

Bundan dolayı İslâm'ın soruna yönelik bakışı, kavim bağıını tüm bağıların esası olarak kabul eden görüşten, yine kavimleri ortadan kaldırmayı hedefleyen görüşten farklıdır. Bu sonuncusu ideolojik, politik ve askeri baskı ile kavim olgusunu ortadan kaldırmaya çalışır. İslâm'ın evrenselliğı kavimlerin dillerini, fitratlarını, kişiliklerini veya kimliklerini yitirecek şekilde eritmesini öngören bir evrensellik değıildir. En azından İslâm'ın evrenselliğı yüce Allah'ın insanları tanışmaları için halk halk, kabile kabile yaratmasına ilişkin yasasını inkar eden bir evrensellik değıildir. İnsanın kendi ailesini, kavmini, doğduğu yeri, çocukluğunu geçirdiğı toprakları sevmesini engelleyen veya kavmi bir haksızlığa uğradığı, kötü birşey başlarına geldiğı ya da bir saldırıya maruz kaldığı zaman kavmine yardımcı olmasına engel olan bir evrensellik değıildir, İslâm'ın evrenselliğı. (Hem nasıl olmaz ki, İslâm diğer kavimler açısından insana bu yükümlülüğü getirmiştir. Ve akrabalar, iyilik yapma bakımından daha önceliklidirler.) Ne var ki, İslâm kavimciliğe yönelik bir çağrı değıildir. Kavmi her türlü bağıın üstünde tutan, onu temel hüküm ve ölçü olarak kabul eden bir hareket değıildir. İslâm'ın evrenselliğı, insanoğlunun birliğı esasına dayanır. Bu birlik içinde halkların, dillerin ve kavimlerin farklılığı kabul edilir. Bunun dışındaki bağılar da tanınır ve gereken değıerlendirmeye tabi tutulur. řu kadarı var ki, İslâm bu bağıları kontrol altında tutar, onları arındırır, onları geliştirir, onlara yapıcı bir rol verir; böylece büyük birliğı, evrensel bağı bu yönden pekiştirir. İslâm'a göre insanoğlu; aile bağı veya aşiret, semt, bucak, şehir, köy, bölge ve vilayet gibi daha kapsamlı bağılar ya da dil ve halk gibi bağılar olmadan hayatını bir düzen içinde sürdüremez.. Bunlar insanlık tarihi ile birlikte varolağelen bağılardır. İnsanlar binlerce yıl bu bağıları korumuş, zamana karşı bunları savunmuştur. Fakat daha incelikli bir birliğın, yani temel bir bağıın; yani İslâm bağıının çerçevesi içine girmedikçe, bu bağılar arasında fitrata uygun bir denge kurulamaz. Çünkü İslâm bu bağıları düzene sokar ve her birinin rolünü belirler. Böylece genel birliğın içinde birer yapıcı, pozitif bağı işlevini görürler. Bu bağılarla ilgili olarak onunla mücadeleye girişenlerin bu tavırları, genel birliğe başkaldırmaktır, azgınlığa yönelmektir.

Bu da herhangi bir bağın kendini eksen, ölçü ve esas kabul etmesi, diğer bağlarla, örneğin İslâm bağı ile düşmanca bir sürtüşmeye girmesi durumunda olur. İşte İslâm bunu dosdoğru yoldan sapma olarak değerlendirir. Çünkü bu girişim hayatın düzenini bozar, tüm insanlığa, daha doğrusu bizzat o bağın kendisine zarar verir. Çünkü böyle bir durumda söz konusu bağı kinci, öldürücü bir asabiyete dönüştür. Başkalarına olduğu kadar kendi mensuplarına da asabiyetle yaklaşır. Çünkü kavim bazı iki durumda da kinci, öldürücü bir asabiyet halini alır. Şöyle ki; ya azgınlaşmak, zorbalık yapmak için harekete geçer ya da başkalarını kendi içinde eritir, onları köleleştirir, hor ve zelil düşürür. Ancak kendi bireyleri arasında olduğu kadar büyük İslâm birliği içindeki diğer kavimler arasında da adalet ilkesi göz önünde bulundurulduğu zaman bu bağ yapıcı ve pozitif bir bağ olur; ırkçı, kinci ve öldürücü bir bağ değil. Aynı şekilde kendisine yönelik herhangi bir zorbalığa, kendisini bölme amaçlı herhangi bir girişime karşı veya kendisini başkalarına zorbalık yapmaya yönelten bir akıma karşı harekete geçtiği zaman bu bağ yapıcı ve pozitifdir; ırkçı, kinci ve öldürücü değil. Diğer bir ifadeyle, İslâm; bu bağla yapıcı ve faal bir ilişki kurar, onunla düşmanca veya negatif bir ilişkiye girmez. Bu yüzden söz konusu bağın, İslâm ile diğer görüşler arasındaki yerinin farklılığı kendisine biçilen rolden kaynaklanır.

Aynı durum İslâm'ın aile, aşiret, köy, şehir veya dernek, lokal gibi bağlara ilişkin yaklaşımı içinde geçerlidir. İslâm bunları ortadan kaldırma yönüne gitmez, tam tersine bunları düzenler, en aşağı veya en yukarı bağın kapsamı içindeki konumuna göre sınırlarını belirler. Hiç kuşkusuz bütün bunlar İslâm'ın tevhidi bağının belirlediği genel çerçeve içerisinde gerçekleşir. Çünkü İslâm, söz gelimi kabile bağının kaldırılmasını istemez, onu büsbütün olumsuz bir bağ olarak algılamaz. Ancak kabile asabiyetini reddeder, ümmeti parçalayan ve adalet hükmüne uymayan bir cahiliye geleneği olarak değerlendirir. Fakat bu bağ İslâm'ın ve cihadın, insan birliğinin ve kendi bireylerinin hizmetinde olunca, onların günlük yaşantılarını düzenleyip onları güzelce idare edince, her türlü azgınlığın ve saldırının karşısında onları savununca bu bağ pozitifdir, yapıcıdır. Burada reddedilen cahiliye taassubudur. Çünkü bu durumda söz konusu bağ bir eksen ve ölçü halini alır, başkalarına saldırmasına yol açar. İman, hak, adalet ve İslâm birliğine bakmaksızın kendi mensuplarını körü körüne savunur.

İslâm'ın çizgisi doğrultusunda söz konusu bağları sürdürmenin şu yolları vardır:

- a) Daha kapsamlı birliğin pekiştirilmesinde pozitif rol oynarlar,**
- b) En yüksek bağa bir zarar dokunduğu zaman savunmaya geçerler. Belli bir azgınlığa veya dışarıdan gelen bir saldırıya karşı savunma pozisyonu alırlar. En üstün bağın yeniden zafer elde etmesi için cansiperane bir savunma hattı oluştururlar,**
- c) Toplumsal dayanışma ve paylaşma düşüncesinin kökleşmesine yardımcı olurlar,**
- d) Herhangi bir dış saldırı karşısında bireylerin kişiliklerinin sağlamlaşmasına, güçlenmesine yardımcı olurlar,**

e) Genel toplumsal dengeyi sağlamada temel unsurlar işlevini görürler.

Şimdiye kadar anlattıklarımız İslâm sisteminin Batı menşeli ideolojilere sağladığı üstünlüğün göreceli bir örneğidir. **Bu ideolojiler fert-devlet, veya fert-lokal yada fert-sınıf ilişkisini savunan Frenk görüşlerinin peşi sıra söz konusu doğal bağlara hücum ederler.** Fakat onların dedikleri olursa fert gerektiği zaman karşı çıkma fonksiyonunu yerine getiremez. Sözgelimi, aile veya aşiret, ya da mahalle fertleri arasındaki toplumsal dayanışmayı küçümseyip bunun yerine genel sosyal sigorta sisteminin yerleştirilmesini öneren görüşler var. **Fakat bu görüşler doğrultusunda hareket eden birçok deneyim kanıtlamıştır ki, son derece organize ve yeterli olsalar bile bu tür sigortalar problemlerin çözümü için yeterli değildirler. Çünkü insan her zaman mal, hastane veya düşkünler yurdunun ötesinde başka bağlara ihtiyaç duyar. Daha doğrusu bu bağlar çoğu zaman bizzat genel sigortaların boşluklarını hatta işin mali yönünü karşılar, hastane ve yurt görevini yerine getirir ya da bürokratik ihmallerin neden olduğu boşlukları da doldururlar.**

Bu yüzden insanlar arası bağlar, fert-devlet veya fert-lokal ilişkisi şeklinde tek yönlülüğe indirgenince, sonuçta fert yıkılır, direnme gücünü kaybeder. Beri tarafta ise, genel sosyal sigortanın yanında, olumlu işlevler yerine getiren söz konusu doğal bağlar, çeşitli yollardan problemlerin çözümlenmesinin mümkün olmasına yardımcı olurlar. Saldırıları karşısında veya bürokratik engeller karşısında bireye direnme gücü vermek gibi. Ya da mali yetersizlikler, nafaka yetmezlikleri, hizmetlerde ihmal gibi durumlarda bu bağlar devreye girer. Böylece, Beytülmal'den genel sosyal sigortalara temel bir pay ayırırken aynı zamanda aile, aşiret, mahalle veya köy gibi toplumsal dayanışma kaynaklarını devre dışı bırakmayan İslâm'ın gözönünde bulundurduğu hikmet anlaşılıyor.

Burada şu hususa dikkat etmek gerekir ki, Aşiret, kabile, mahalle, köy veya şehir bağları söz konusu edildiğinde bu, bunların tümünün aynı yerde ve aynı anda mevcut olmalarının zorunlu olduğu anlamına gelmez. Bunun için onların tümünden söz etmek, bütün bu bağların aynı anda var oldukları anlamına gelmez. Aynı şekilde şuna da dikkat etmek gerekir ki, yukarıda sözünü ettiğimiz bağların dışında insanlar arası ilişkilerde etkin rol oynayan başka bağlarda vardır. Spor kulüpleri, Dernekler, Lokaller, Reformcu veya siyasi hareketler gibi. Fakat asıl amaç, bu bağlara İslâm bağının gölgesindeki bütünün birer parçası gözüyle bakmaktır. Bunun yanı sıra ikinci, cahiliye asabiyetini de dışlamaktır. Çünkü bu eğilim söz konusu bağları etkisi altına alıp sapık ve günahkar olmasa da birer negatif ve zararlı bağa dönüştürür. Aynı şekilde bu bağları küçümseyen, onların ortadan kaldırılmasını isteyen görüşleri de reddetmek gerekir.

Tevhidi birliği öngören İslâm hayat sistemine sarılmamız zorunludur. İslâm, tevhidin kapsadığı tüm değişik yönlerin, genel birliğin kapsamında birer faal organa dönüşmesini ister; bir beden organları gibi. Çünkü eli, gözü, dili veya aklı yok etmek istenmez. İstenen, cinsellik, yemek, içmek, yurt edinmek, bir yerden bir yere gitmek gibi bedenin değişik ihtiyaçlarını

yok saymak değildir. Yine ruhun ihtiyaçlarının veya insanın özlemlerinin yok edilmesi değildir arzulanan. Maksat bütün bunları etkin bir birlik içinde düzene sokmaktır. Her birinin bildiği, tanıdığı bir sınırı olur. Her biri kendi ihtiyacını karşılamada ve genel birliğe katkıda bulunmada etkin, canlı ve pozitif bir rol oynar. İslâm'ın sistemselliği, beşeri yönlerden herhangi bir yönün azgınlığını veya uyması zorunlu olan sınırı aşmaya kalkışmasını önleme esasına dayanır. Yine İslâm sisteminin esaslarından biri bu beşeri yön ve bağları yok saymayı veya küçümsemeyi veya normal sınırlarına dışına çıkarmayı reddetme temeline dayanır. Dengeli, canlı ve etkin birlik içerisindeki ilişkileri ve bağları düzenleyen işte bu temeldir. **Tevhit, bu bağları birbirine bağlarken; hak ve adalet prensipleri bunları parçalamaya ve Tuğyana karşı korurlar.**

İslâm sisteminin doğruluğu ile bölücü ve tek yönlü Batı sistemlerinin yanlışlığı arasındaki fark bu denli belirgindir.

DÜZENLEYEN

CELAL SANCAR

07.02.2016

ANKARA